

Иван Костов

Биографична справка

Вид образование:

Икономически науки

Заемана позиция преди включването в евроинтеграционния процес:

Народен представител в 37 Народно събрание

Заемани позиции в хода на интеграционния процес:

От 1997 г. до 2001 г. – Министър-председател на Р България

Настояща позиция:

Ръководител на Център за анализи и управление на рискове към Нов български университет

Кой е най-яркият Ваш личен спомен от процеса на подготовка на България за членство в ЕС?

Поставеният ми въпрос след предоставянето от България на въздушни коридори за удари срещу Милошевич: „Визите ли искате да паднат или да започнете преговорите“. И моят отговор: „И двете“.

Според Вас какво трябва да се знае за пътя на България към членство в ЕС, а все още не се знае - по една или друга причина?

Пътят за пълноценно членство не е извървян. Докато България не изпълни мерките, изисквани по Механизма за сътрудничество и проверка, българите нямат правата и свободите на европейски граждани.

Към момента на началото имаше ли някаква конкретна визия за целите на присъединяването на България към ЕС, отвъд общата идея да не изоставаме от останалите бивши соц-страни? Спомняте ли си да е имало официален форум (или даже - неформален), на който такава визия да е била обсъждана?

Моята и на правителството, което започна преговорите и затвори 1/3 от главите, визия беше ценностна. Бяхме изостанали вече от другите бивши соцстрани и не можехме да ги догоним. Много пъти съм казвал в отговор на уговорки и усуквания за европейското финансиране, че ни интересува в България да има европейско право и ред. Останалото ще си го изработим сами. Винаги съм бил критичен към еврофондовете. Те носят много силен корупционен заряд и създават несправедливост.

Имаше ли някакво устойчиво „разделение на труда“ в екипите, работещи по подготовката за членство – тези в София, за разлика от тези в Брюксел; или работещи на политическо и на експертно равнище, или друго, примерно - МС спрямо МВнР или МФ?

В началото всички работехме заедно. Групата в Брюксел тогава беше много малка. Политиците от ОДС, които водеха преговорите преди 20 години бяха и

експерти. Имаше, естествено, разделение по преговорните глави между съответните министерства, но групите бяха смесени.

Защо, според Вас, по някои преговорни глави преговорите приключват за по-малко от година, а по други преговорите се проточват над 3 години? Какво беше най-тежкото в преговорния процес? Основно - обемът на правния пренос или съпротивата на тукашната среда?

Преговорите се водеха с различна скорост в зависимост от интересите. Макар ЕС и ЕК да имаха вече достатъчно натрупан опит, допуснаха съществена грешка в преговорите с България и Румъния, въпреки, че я бяха допуснали и преглътнали с по-напред приетите страни. Бяха оставили най-накрая най-трудните въпроси – тези за съдебната система и способността на институциите да прилагат европейското право. Ние така и не изпълнихме тогава изискванията на Съюза. Затова измислиха заради нас Механизма за сътрудничество и проверка. Истинската причина беше, че правителството на Тройната коалиция се оказа начело на съпротивата срещу стриктно изпълнение на всички условия в посочените направления.

Как на практика се изработваше позицията на страната ни по съответна преговорна глава? Кои бяха преките участници в изготвянето на становище от наша страна? Имаше ли връзка между Националния план за развитие и работата по преговорните глави?

Позицията по всяка глава се изготвяше от смесена експертна група, внасяше се в правителството. То я обсъждаше, променяше и допълваше, и я задаваше като мандат за преговорите. В случай на боксуване на преговорите позицията се разглеждаше отново. Това ставаше и на по-малки форуми – от заинтересованите министерства под председателството на Главния преговарящ.

Спомняте ли си да е имало някакво участие на структури на НПО сектора или браншови организации в подготовката на българските позиции?

Да. Имаше участие на синдикатите и на различни браншови организации.

Имаше ли през целия 10 годишен период министри, независимо от кой кабинет, които виждаха в членството на България в ЕС свой личен политически приоритет? Дали е ставало дума някога или някъде за разлика в начина, по който главните преговарящи Ал. Божков, Вл. Кисьов и М. Кунева водеха преговорния процес? (питането е дали има личностен отпечатък върху хода на процеса?)

Самият преговорен процес беше приоритет на три правителства. Но зависи какъв смисъл се влага в „личен приоритет“. Имаше пълна отдаденост на националните интереси - особено от страна на Александър Божков и на Владимир Кисьов. Но имаше и личен кариеристичен интерес, заради който в София българският главен преговарящ М. Кунева защитаваше интересите на Брюксел. И затова бяха направени недопустими компромиси с нашите национални интереси.

Имаше ли подкрепа за България от някои конкретни страни-членки на ЕС? Имаше ли отделна страна, от която по-активно да черпим ноу-хау за подготовката си? Чия съпротива трябваше да преодоляваме? От какво се пораждаше тя?

Имаше. По времето, когато ние водехме преговорите такива, симпатии и помощ получавахме от Финландия. Станалите вече членове на ЕС бивши соцстрана не проявяваха такова отношение. Съпротива имаше до края на преговорите от страна на Гърция, което стана известно с голямо закъснение.

За първия програмен период на нашето членство в ЕС е имало предвиден бюджет от около 11 млрд. евро за оперативните програми, съответстващ на политическите ни приоритети. По какъв начин се определяха те?

Не съм проследил тази тема. Никога не съм проявявал интерес към европейския бюджет за България.

Доколко е вярно, според Вас, че ЕК е била най-големият приятел на България по пътя към членство в ЕС? Защо?

Това е вярно. ЕК беше най-отдадена на каузата на европейското разширение. Причините за това могат да бъдат приемливи и неприемливи от сегашна гледна точка. Неприемлива за мен е причината за разрастващата се европейска бюрокрация и дребнотемие.

Според Вас изразът „Евро-атлантическа интеграция” е повече отражение на реална тясна обвързаност на процесите на присъединяване към НАТО и ЕС или е просто удобна езикова формулировка?

Евроатлантическата интеграция е реалност, макар да съдържа твърде различни аспекти на членство в два Съюза. Колко реална е тази двупосочна интеграция ще разберат в Сърбия, когато се опитат да влязат в ЕС, без да станат член на НАТО.

Спомняте ли си геополитически обстоятелства или сили да са повлияли силно на предприсъединителния процес?

Причината България да бъде приета в ЕС, без да отговаря напълно на изискванията за пълноценно членство за своите граждани, е необходимостта от затвърждаване на геополитическото влияние на евроатлантическата общност в Югоизточна Европа. Като средство за възпиране на възобновената от Путин руска имперска политика.

Според Вас България успя ли да се подготви за членство по време на преговорите? Смятате ли, че има нещо в процеса на подготовката, а след това и на самото присъединяване към ЕС, което е можело да стане “другояче”? (това, естествено, е игра на въображението, но историята никога не тече едновариантно – но също и не винаги има много варианти. Интересното е какво, чисто хипотетично, би могло да бъде друго?)

Преговорите трябваше да започнат с изискването българските институции да се справят с организираната престъпност и корупцията. Да се получат сигурни гаранции, че прокуратурата и съдебната власт могат да гарантират върховенството на закона в страната. Така трябва да се преговаря с останалите страни от западната част на Югоизточна Европа.

Кои, според Вас, са тримата експерти, които са ключово важни за този процес и задължително трябва да интервюираме?

Владимир Кисьов, Димитър Радев и Петя Василева.

Дата: 06.06.2018

Предадено писмено интервю